

Kedves Barátaim!

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy a *Korunk* könyvem megjelenését Almási István népzenei kötetével együtt méltatásra érdemesnek találta, és hogy ebből az alkalomból velünk együtt vendégül látja kollégáinkat, barátainkat is, a népnyelv, a néprajz és a népművészet — azaz a tágabban értelmezett népi kultúra kutatóit. Szép számban vannak itt Kalotaszeg-kutatók is, hiszen ez a városunkhoz közel fekvő tájegység többünk számára szolgált műhelyként, laboratóriumként. Kalotaszeg kutatásának törtérijában mégsem a kutatók nagy számát, a rá vonatkozó irodalom gazdagságát tartom a legfontosabbnak, hanem azt, hogy ez a kutatás mindig korszerű és a legtöbb esetben tárgyilagos, elfogulatlan volt, nemcsak Kalotaszeg megismerését segítette elő, hanem a tudományt is előbbre vitte egy-egy lépéssel. Sohasem kívülről, idegenként, külső szemlélőként tanulmányozták e vidék nyelvjárását, viseletét, népzenejét, hanem belülről, a közösségi-társadalmi funkciók oldaláról.

Saját munkám tanulságaiból egyebet emelnék ki, részben azért, mert több társtudomány művelőjét, képviselőjét üdvözölhetjük körünkben. Nem is olyan régen még az volt az általános álláspont, hogy minden szaktudomány, autonómiáját védve, körülbástyázza magát. De a valóság tagolódása, összefüggései nem tartják tiszteletben a tudományok várárkait, sem a tudósok szakosodását vagy éppen önzését. Ezért tartom fontosnak, hogy néha kilépünk a szakma szűk pázmájából, s keressük az együttműködést a társtudományokkal, kiaknázzuk a szemiotika és a kommunikációtudomány integráló jellegét, s végső fokon, hogy tudjuk értékelni egymás munkáját. Szép számban gyűltünk itt össze, ahhoz mégis túlságosan kevesen vagyunk, hogy megengedhessük magunknak a merev elzárkózást, beszűkülést.

Mi vitt el engem ahhoz, hogy összekapcsoljam a varrottások vizsgálatát a rájuk vonatkozó terminológia vizsgálatával? A kérdésre a nyelvészet oldaláról fogalmazhatnám meg a választ. Nyelvészként kellett ugyanis megtanulnom, néha éppen saját vizsgálataim hiányosságaiból, hogy bár a nyelv önmagában is vizsgálható rendszer, mégsem lehet eltekinteni attól a valóságterületről, amelyre a nyelv vonatkozik, és attól az emberi közösségtől sem, amely beszéli.

Más szempontból pedig a művészet és a nyelv (népművészet és népnyelv) vizsgálata azért is egymáshoz kapcsolódik, mert mindkettő jelrendszer, ugyanannak a közösségnek a kifejezőeszköze. A népi díszítőművészet könyvemben tárgyalt ága, a himzés olyan ősi kulturális és örök esztétikai tartalmakat fejez ki, amelyek jórészt kívül esnek a nyelvi kifejezés lehetőségein. Ennek a jelrendszernek az elemei azonban nyelvileg is jelöltek, minden motívumnak, színnek, anyagnak, technikának megvan a maga, sokszor falvanként eltérő elnevezése. Ez az elnevezés már önmagában is érdekes, gyakran képszerű, metaforikus. A megnevezés — szinte azt mondhatni — varázslat, amikor például egy öltéstechnikát *rókánénak* neveznek egy asszony nevére, akit már mindenki elfelejtett (a szóból ige is lett: *rókánéz*, *berókánéz*), egy rátét dísz *lappancsnak*, ami a helyi nyelvjárásban lepényt jelent eredetileg, a nála kisebbet *pánkónak*; a vagdalásos minta körülvarrása *firgezis* (*kifirgeznek* a vásznat).

Szeretném végül megköszönni Nagy Jenőnek, hogy mint legilletékesebb ezen a területen volt szíves vállalni könyvem bemutatását, értékelését. Ugyancsak hálaival tartozom Jakab Ilonának és Zoltán Mihálynak, az illusztrációk elkészítését vállaló munkatársaimnak. És azt hiszem, egyetlen ilyen alkalommal sem feledkezhetünk meg legeredményesebben működő nemzetiségi intézményünkről, a Kriterion Kiadóról, amely legtöbbet tesz azért, hogy — József Attila szavait parafrazálva — a hagyomány olyan hatékony múlt legyen, amely irányítja a jövőt.